

|| سیمای سپید اسطوره ||

|| فاطمه مشهدی باقر || واکاوی سوگ نمایش ||

www.ketab.ir

سیمای سپید اسطوره

رده‌بندی: ادبیات | ادبیات نمایشی

مؤلف: فاطمه شهیدی باقر
مدیر هنری: گ. هنر، کرشمه
ناشر: انتشارات ایها
ویراستار: یلدا محجوب
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸
تیراژ: ۵۰۰ جلد

www.ihampub.ir

ihampub@gmail.com

@ihampub

telegram ID : @ihambook

تله‌گرام و تماس : ۰۹۳۸۲۸۹۰۷۹۱

کلیه‌ی حقوق این کتاب برای انتشارات ایهام محفوظ است

انتشارات

ایهام

درنگی در کلمه

سرشناسه: مشهدی باقر، فاطمه، ۱۳۵۳

عنوان و نام پدیدآور:

سیمای سپید اسطوره/ فاطمه مشهدی باقر

مشخصات نشر: انتشارات ایهام، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۷۱ ص: ۱۴/۵×۲۷/۵ س م

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۶۲۷-۲-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: تعزیه -- ایران -- تاریخ

موضوع: اسطوره ایرانی -- تاریخ

موضوع: سوگواری‌ها در ادبیات

موضوع: سوگمندی در ادبیات

رده بندی کتب: ۱۳۹۸ س ۹۵۷/۵ PNY

رده بندی دهی: ۷۹۲/۰۹۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۳۰۷۶

I H P U B

[فهرست]

فصل ۱ - کنش سوگ نمایش در ایران / ۱۲

فصل ۲ - کیش و آئین میترا / ۲۵

فصل ۳ - علل و بستر تاریخی نمایش سوگ سیاوش / ۳۴

فصل ۴ - سوگ سیارش به منظور بزرگداشت یا سوگ / ۴۸

فصل ۵ - تماشاچیان تعزیه، حلقه‌های فرمایش شده‌ی شبیه‌سازی / ۵۶

گستره‌ی شگفت ایران که کهن‌ترین سرگذشت تاریخ جهان را دارد و در آن حتی دوره‌های زمین‌شناسی از جمله یخبندان‌های جهان یادآور شده و به رشد و دگربردنی جانداران نیز اشاره می‌کند جز از آن است که در تاریخ‌های اروپایی با نام استوره از آن یاد می‌شود و برای شناوری در این دریای شگفت می‌باید که یاری مرهنگ دور کرانه‌ی آن به رویدادهای آن نگریستن و ژرف‌ترین استعاره‌ها را در آن با ساده‌ترین گفتارها و گاه با ضروری‌ترین اما روشن‌ترین واژه‌های زبان‌های کهن ایران شکافتن و روشن کردن.

برای نمونه کهن‌ترین نام ایران شاهنامه کیومرث است که در زبان‌های پهلوی به گونه‌ی گایوک مرسود و در کهن‌ترین زبان آریایی که اوستایی می‌باشد به گونه‌ی گای - مَرِت خوانده می‌شد و بخش نخست این واژه همان است که در زبان پارسی جان خوانده می‌شود و خوشبختانه در زبان کرد به گونه‌ی گیان بر زبان می‌رود. بخش پایانی آن مَرِت را درست با میرا و بر روی هم جان میرا یا جان میرنده را می‌رساند. این مهم اشاره به پیدایی جان در جهان است که پایان آن نیز مرگ است و چون با چنین دیدگاهی رویدادهای شاهنامه بنگریم، روشنی‌های شگفت بر تاریخ گسترده‌ی ایران افکنده می‌شود که آن را بر دیگر تاریخ‌های جهان برتری می‌بخشد.

برای بانو مشهدی باقر آرزوی چنین آینده‌ی درخشانی از همین راه که در پیش گرفته‌اند دارم.

چکیده

اساس سوگ نمایش‌ها در ایران به منظور پاسداشت کشاورزی؛ بزرگترین سرمایه‌ی زیستی انسان، به وجود آمده است. اجرای این مهم برای پاسداشت سرمایه‌ی زیستی انسان؛ کشت و ورز برگزار می‌شده است. کشاورزی در دیرینه‌ترین زمان خود از فرایض مهم انسان به شمار می‌آمده است. کشاورزی در ایران نیز به ویژه از فریضه‌های مهم دینی بوده است و در انجامش، دستورات الهی به طور مؤکد وجود دارد. در امر به کشاورزی نیز باورهایی این فرایض را ست و گاه بی‌ارج می‌کردند از این رو می‌توان به کیش میترائی اشاره داشت که با قربانی کردن گاو ورزا؛ مهم‌ترین ابزار کشاورزی کهن، این سرمایه را کشاورز دریغ می‌کرد. در برابر فریضه‌ی قربانی در آئین میترا و تاکید به کشاورزی در کیش کهن این دیار، ستیزی بی‌وقفه جریان دارد که با تمنای کشت و ورز اجرا می‌شود. سیاوش نماد کشاورزی است که در برابر باورهای دگرگون‌شده تاکید بر رستن و مانا شدن دارد و در برابر معاندان امر قدسی کشاورزی به تنبیه و اجرا در می‌آید. در کتاب دینی کهن این دیار؛ اوستا، تهاجم دشمنان به این دیار به علت پذیرش دین بهی که اساس آن بر کشاورزی است هشدار و گارس شده است و از آن جمله نخستین سوگنمایش؛ یادگار زریران. تعزیه در وهله‌ی نخست به معنی عزیز و بزرگ داشتن مورد اهمیت می‌باشد. غور و پژوهش در ریشه‌های ایران باستان می‌تواند دلیل معنایی تعزیه بر عز را قوت بخشد. در تعزیه که نمایش محیطی است وجه مهم این نمایش؛ تماشاچیان و مردم مورد توجه قرار گرفته نشده است و در این پژوهش نمایش تعزیه به عنوان نمایش محیطی مورد ارزیابی قرار گرفته شده است.

دیباچه

بت‌های نمایش شامل سیستم‌های بزرگ فلسفی است.
سیستم‌های فکری آن‌گاه استقلال می‌یابند
که فلسفه، انسان‌شناسی تقلیل می‌یابد
و عصر جهان‌پنداری آغاز می‌شود.
بت‌هایی ذهنی و ماحولات ازلی؛ داریوش شایگان/

مراسمی که به سوگ در ایران شناخته شده است در تاریخ باستان، دارای اعتباری است پس بزرگ نوعی که می‌توان در میان تاریخ و پیش تاریخ این دیار به این کنش به عنوان بهترین آداب زیستی اشاره کرد. در ایران باستان آن چه که در گزارش مناسبات زیستی انسان به یادگار مانده است، سوگ سیاوش است که نشان می‌دهد در این آداب، مردم گرده‌م آمده و در کنار هم با شبیه‌سازی شخصیت سیاوش او را بزرگ و گرامی داشته و با کنش گریستن او را بزرگ می‌دارند. این کنش برای اجرای این مراسم در ایران باستان مورد اهمیت است و شایسته است که ریشه‌ها و ریشه‌های برگزاری آن را واکاوی و بررسی کنیم. در ایران باستان می‌توانیم آثاری را مورد بررسی قرار دهیم که در کنش سوگ، تاثیری به سزا دارند از آن جمله می‌توان به یادگار زیرین اشاره داشت. در ایران به واسطه داشتن یکی از بزرگ‌ترین آثار حماسی دنیا؛ شاهنامه، می‌توان به جنگ‌هایی که به صورت تحمیلی بر ما اجبار شد نگاهی عمیق داشت. داشتن اثر بزرگ حماسی شاهنامه که روایت پهلوانی و حماسی است اشاره به نکته‌ی مهمی دارد و آن بستر جنگ و تهاجم است که مردم این دیار بارها به خود دیده‌اند. دوم این که تهاجم و تجاوز به این دیار به واسطه‌ی نگرش دینی بوده است

که با پذیرفتن آن توسط ایرانیان، تهاجم دشمنان و حتی همسایگان به این دیار رخ داده است. در این مورد می‌توان علت و چرایی تعلق به سوگ و سوگواری را در ایران باستان تا کنون واکاوی کرد. در پژوهش پیش رو به سوگ نمایش در بستر و خاستگاه متون کهن ایران زمین پرداخته شده است. این پژوهش به صورت تطبیقی و کتابخانه‌ای به دست آمده است.

www.ketab.ir